

ANDREU RAMIS PUIG-GROS

LA MUSEOLOGIA ETNOLOGICA
EL PENSAMENT ANTROPOLOGIC A LES
ILLES BALEARS

I

SETEMBRE, 1992

N.¹ lo i 11-Escuts de pany de porta barroc."

N.¹² -Clau de porta menut."gra d'ordi."

N.¹³ -Estreb de page, segle XVIII."

RELACIÓ

TAULA n.² (11)."Nou peces"

N.¹ i 3-Anses segle XVIII."Burgo d'Osma."

N.² -El mateix model anterior més perfecte."Mallorca,"

N.⁴ -Anse de bronze barroca segle XIX."Madrid."

N.⁵ -Anse de bronze estil imperi."Madrid."

N.⁶ i 8-Anses de bronze barroques sigles XVIII-XIX."Valladolid."

N.⁹ -Anse de bronze Lluís XVI."Madrid,

N.⁹ -Curull de bastó; una moneia amb barret de borla."Bronze."

RELACIÓ

TAULA 1^a - Deu peces."

N.¹ i 2-Anses de bronze, Lluís XVII."Soria."

N.³ -Anse de bronze Carles III."Vitoria."

N.⁴ -Anse de bronze recocó."Vall d'Ansó, Pirineu."

N.⁵ -Anse de bronze seudoimperi."Mallorca."

N.⁶ -Anse de bronze barroca."Vall d'Ansó, Pirineu."

N.⁷ -Anse de bronze Carles IIII. Escorial.

N.⁸ i 9-Anses de bronze mallorquines. Barcelona."

N.¹⁰ -Anse de bronze Lluís XV."

RELACIÓ

N.¹ -Escut de pany segles XVI -a XVII."Procedex d'una caixa mallorquina feta a Sineu." 1931."

RELACIÓ

N.¹ -Argolla de ferre de la massorra d'Ab-del-Crim(Marroc)

N.¹ -Procedex dels presoners espanyols alliberats." 1923."

N.² -Revolver trobat a la ciutadella del Raisumi (Tazarut) Beni-

N.¹ - 1 - 8 - d'Algues qd boques de jolietje

N.¹ -Algues qd boques de jolietje

(Totes les vases antigues; de llenya vermella.)

- Quadro, nº 15 -Bula privilegiaria de Alexandre XVII a favor d'Antoni C...
Segell integrat de plom. Data: 18 de maig, 1663.
- Quadro, nº 16 -Bula de nomenament de notari de la Jurisdicció Palatina
la Segell sobreposat de cera d'Espanya. Data: 1718.
- Quadro, nº 17 -Bula privilegiaria de Clement X a favor d'Antoni Custure
Segell de plom. Data: 17 de nov. 1674.
- Quadro, nº 18 -Privilegi de Sidi Abdel-el-Hac-Ali-Ben-Abilil, per a comba
navilis cristians a les costes de Mallorcas (1445)
- Quadro, nº 19 -Testament mallorquí, sota Jaume II de Mallorca, any 1338
ment interessant)
- Quadro, nº 20 -Firma y Segell en seu de Carles III, Document datat 25 d'
de 1783."
- Quadro, nº 21 Segell en seu de la històrica Casa i Estats d'Aguilar de C...
Comtes d'Onyate,
- Quadro, nº 22 -Fulla miniatda de plegami, de cantoral segle XII (Osca).
- Quadro, nº 23 Fulla miniatda de plegami, de cantoral, segle XVII (Osca).
- Quadro, nº 24 -Lletres miniatda sobre plegami de cantoral segle XVI (Madrid).
- Quadro, nº 25 -Lletres miniatda sobre plegami de cantoral segle XVI (Madrid).
Lletres
- Quadro, nº 26 -Lletre miniatda de cantoral segle XVII (Madrid).
- Quadro, nº 27 -Fulla de cantoral segle XVI miniatda tota l'orla (Avila).
- Quadro, nº 28 -Fulla de cantoral segle XVII miniatda (Burgo d'Osma).
- Quadro, nº 29 -Improntes en cera d'Espanya dels segells de S. Miquel de
Soto (Asturias); gòtic, espanyol; Mendixare, i gotic
class
- Quadro, nº 30 -Impromptes en cera d'Espanya dels segells: petit de Mallorca
Universitat de Sineu; i d'Eulali d'Ortega, Defensor de Ma...
lia de méjico.
- Quadro, nº 31 -Impronta de segell gòtic d'Abadia (Poblet) catalana; segells
tios no classificats (tres).
- Quadro, nº 32 -Lletre S de cantoral miniatda, segle XVI (Madrid).

N.B. - BLOQUES PROTEGIDOS A LA CLASIFICACIÓ DEL GOVERN (SECRETARIO GENERAL DE LA DEFENSA - D.G.E.S.I.C.) BLOQUE
Nº 1 - BLOQUE DE LA BIBLIOTECA CENTRAL DE LA GUERRA (SECRETARIO GENERAL DE LA DEFENSA - D.G.E.S.I.C.)
Nº 2 - BLOQUE DE LA BIBLIOTECA DE LA GUERRA (SECRETARIO GENERAL DE LA DEFENSA - D.G.E.S.I.C.)

e. Fitxa del catàleg de la col.lecció de cistelleria

DENOMINACIÓ:
NÚM. REGISTRE:

DESCRIPCIÓ:

ELABORACIÓ/ELEMENTS:

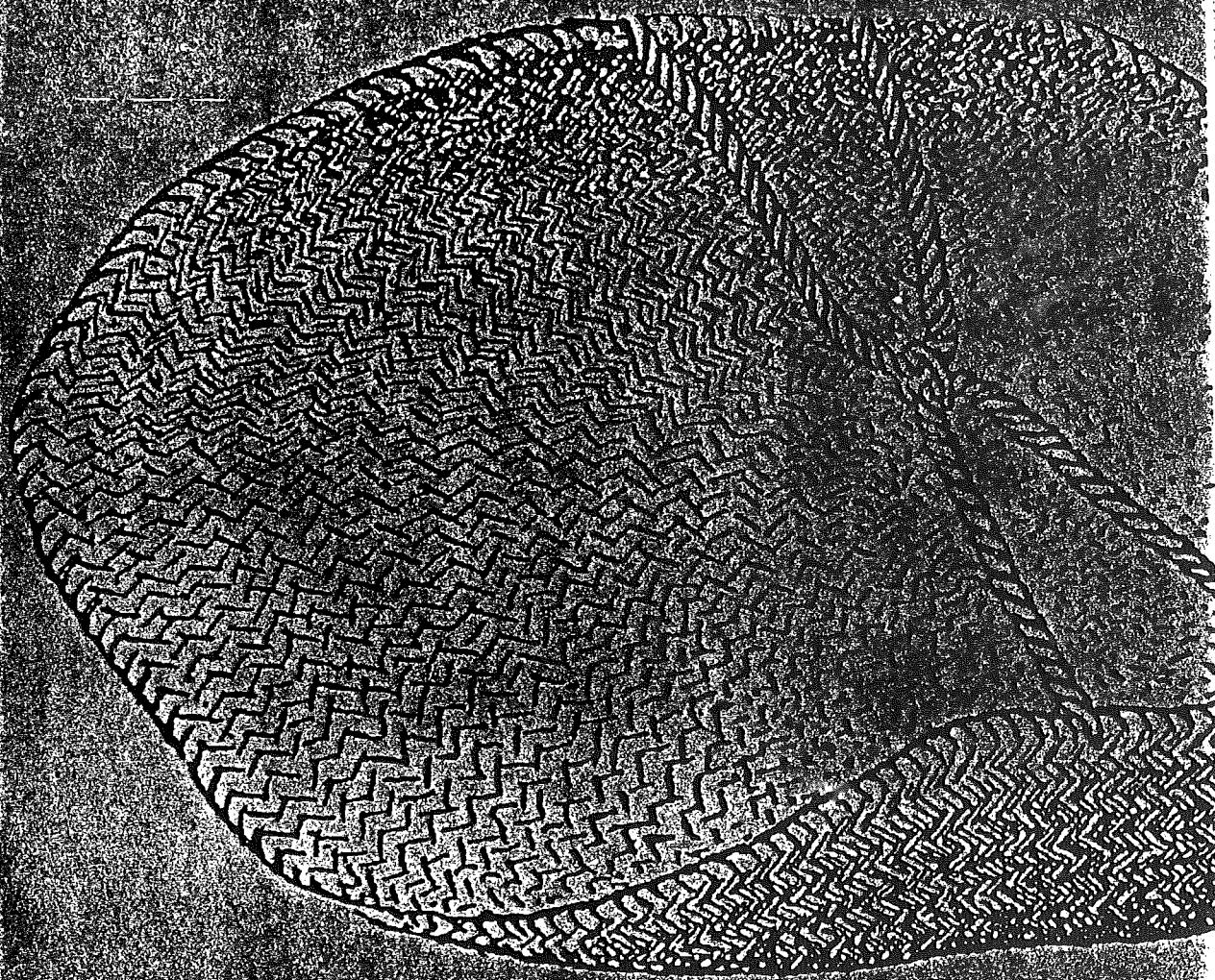
ELABORACIÓ/PROCÉS:

FUNCIÓ:

REF. BIBL.:

f. Guia de visita de l'exposició "l'Obra de palma"

L'OBRA DE PALMA
CISTELLES, GRANERES I CORDATS

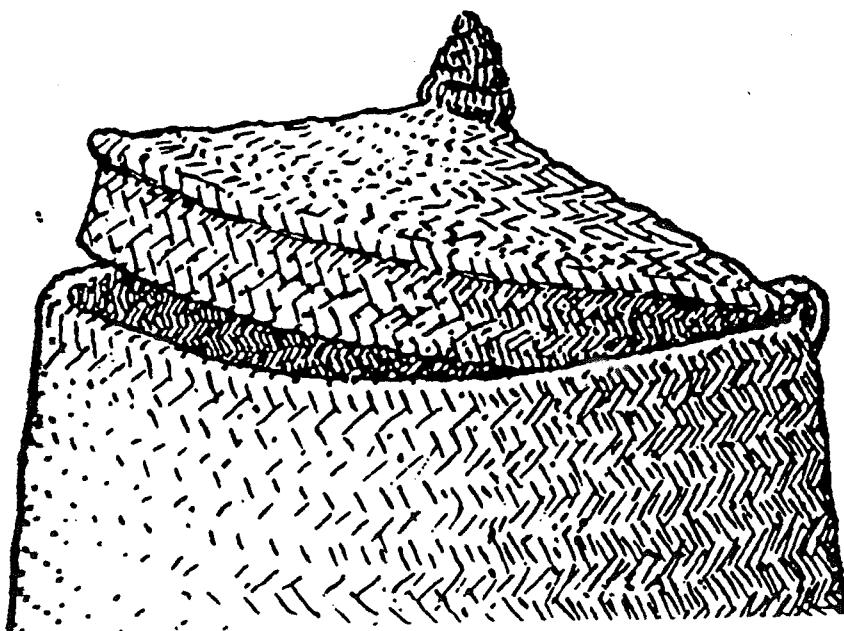
La planta

Egarballó, *Chamaerops humilis L.*, és una palmera de tronc generalment poc elevat. Les mesures oscil·len entre els exemplars petits amb fulles que semblen sortir directament del terra a exemplars més amb troncs que poden arribar fins als 5 i 6 m d'alçada. Tot i així es considera un arbre nan però, al cap i a la fi, un arbre.

Egarballó en general està enquadrat en l'aliança vegetal que els botànics anomenen Oleo-ceratonion, popularment coneugut com a mastrar. Així i tot, és molt corrent trobar garballons dins les aliances de Quercion ilicis o alzinars i fins i tot dins els conraments.

Egarballó és l'única palmera silvestre europea. Totes les altres palmeres que podem trobar a les nostres Illes han estat introduïdes per l'home.

Als Balears, com es pot veure en el mapa núm. 3, té una distribució riosa. A l'illa de Mallorca es localitza a tres àrees separades: els extrems de la Serra de Tramuntana, especialment als municipis d'Andratx i Pollença-Alcúdia. També és abundant a la península de Llevant, especialment a Artà i Capdepera.

RELACIÓ 1^aCaixó 1. (15 peces)

- N. 1 -Clau de pany, principis segle XIX.
- N. 2 -Clau de porta, gòtic, segle XV, quadruplicat. Procedeixen del Pirineu aragonés.
- N. 3 -Clau de pany, segle XVIII.
- N. 4 -Clau de pany, àrabe. Inos, Mallorca.
- N. 5 -Clau de porta renaixement, segle XVI. Trobat a La Guardia (Toledo).
- N. 6 -Clau de pany; gòtico, segle XVI-XVII.
- N. 7 -Clau de porta, gòtic, segle XV, procedent del Pueyo (Osos).
- N. 8 -Clau barroca, segle XVIII.
- N. 9 -Clau de porta gòtico amb filigranes, segle XIV. Castell de Loarre.
- N. 10 -Balde de bronze, Lluís XV, d'una oxíxeta francesa.
- N. 11 -Reduplicació del clau n. 2.
- N. 12 -Clau de pany, segle XVII. Osos.
- N. 13 -Reduplicació del n.º 2.
- N. 14 -Clau de pany àrabe. Ciutat de Mallorca.
- N. 15 -Clau reduplicat, n.º 2.

RELACIÓ 2^aCaixó 2. Onze peces

- N. 1 -Xarnera de cantoral, gòtica florida, segle XV. Procedent de La Guardia (Toledo).
- N. 2 -Duplicació del N.º 1 anterior.
- N. 3 -Defensa de cuberta de cantoral. De bronze, gòtico, segle XVI, amb dibuixos de la Creu de Montserrat. Procedent del Bailli de Valenciana.
- N. 4 -Reduplicació del anterior.
- N. 5 -Triplicació de id.
- N. 6 -Quadruplicació de id.
- N. 7 -Rocetó de llautó, gòtic.
- N. 8 -Esjout de llautó de pany, segle XVI. Dels Almudaina de la Ciutat. A restaurar.

La recol·lecció

La recol·lecció de les palmes es fa exclusivament durant el mes de juliol i preferiblement dins els primers quinze dies.

L'objectiu de la barquera és acordada mitjançant un contracte oral amb l'amo de la possessió.

El preu de la barquera podia ser pagat en diners o en espècie: un o dos caremells de palmes de cada tres per a l'amo.

L'explotació d'aquest recurs era de tipus familiar. Els homes serien encarregats de la recol·lecció de les palmes que més tard serien obrades per les dones de la família.

Antigament les palmes s'arrabassaven a mà. Cap a finals del segle passat o principis d'aquest s'introduí la utilització d'unes estenalles de configuració i maneig que facilitaren en gran part la tasca.

La palma arrabassada restava estreta pel capoll dins la mà ventall. Es fa un manat d'una vintena de palmes i es deixà damunt dos ventalls verds fins a tenir els manats suficients per a fer el feix. Els feixos acostumaven fer-se de tres manats que eren col·locats un en sentit contrari a l'altre i es lligaven amb un vencí de cartrix.

Un cop la barquera estava arrabassada, es trailladen els feixos a l'estenedor.

Les palmes es mantenen esteses de 20 a 23 dies i cada 6 o 7 dies s'han de girar amb un felç o falc per tal que siguin ben seques. La cida popular estableix que per Sant Salvador (7 d'agost, festa d'Artà) totes les palmes han d'estar entrades i com a límit màxim es fixa la festa de Sant Roc (16 d'agost); entre aquestes dues dates sol fer una ploguda forta i a més de cada dia la nit s'allarga i la rosada baixa les palmes.

Una vergada assecades les palmes es tornen a foixar i es transborden a les cases en es farà la partides segons el contracció cada.

Les transformacions prèvies.

L'ensofrat.

Una vegada que les palmes són retirades de l'estenedor el primer pas a realitzar és preparar l'ensofrada.

S'amaren les palmes amb aigua, i després d'espolsar-les l'aigua es col·loquen dins l'ensofrador sobre els travessers de canya.

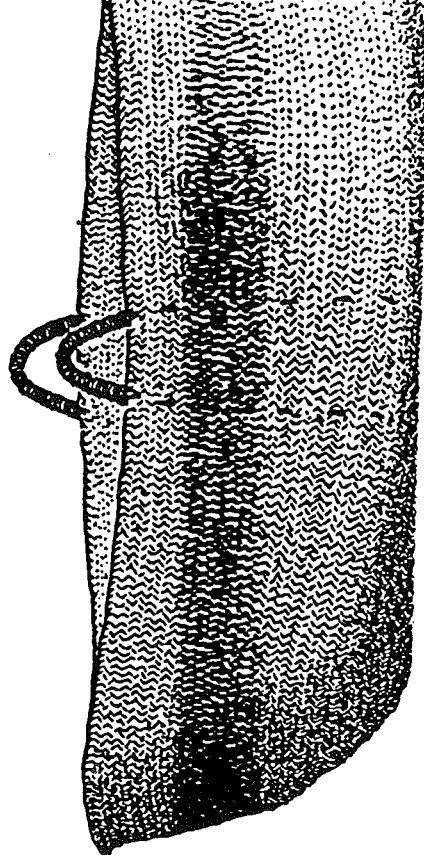
Seguidament s'ha de preparar el sofre que es crema dins l'ensofrador. Es tapa l'ensofrador i es conserva tapat durant un temps. El procés sol durar de vuit a deu dies.

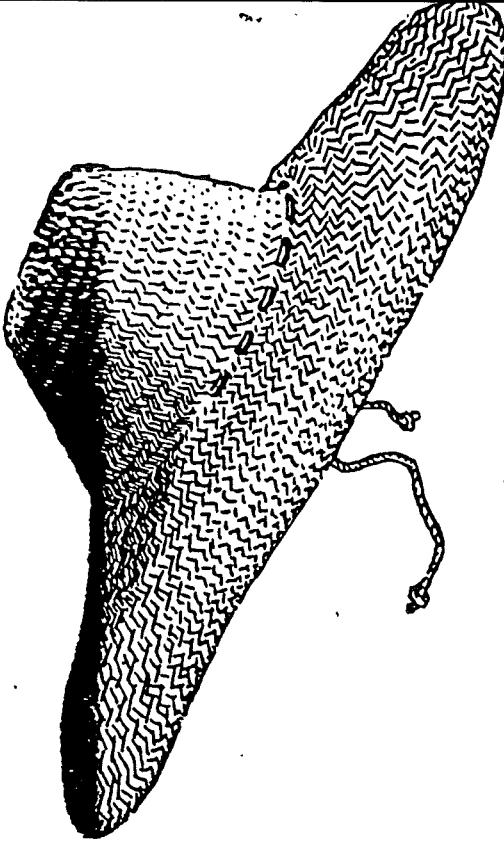
Amb el sofre les palmes augmenten la blanor i tornen més flexibles sense perdre la seva resistència. Una vergada treta es procedeix a la seva classificació en tres grups segons la seva qualitat; cada un dels grups es destinarà a l'elaboració d'un determinat tipus de llatxa.

El tanyiment.

Una part dels brins, una vergada ensofrata, són sotmesos a un procés de tanyit per a més tard ser emprats com elements decoratius. La tanyida consisteix en introduir els manats de brins, mitjançant unes esmolles, dins una greixonera de test on hi bull un líquid obtingut de la mescla d'aigua amb colorant.

Els colors emprats són el vermell, el verd i el blau i, amb menys quantitat, el groc i el negre.

Separar consisteix en separar les fulles de la palma als seus brins a lloure units únicament al tronc en el punt d'arrencada de tota la rama o conjunt de brins.

La tasca següent serà **selecciónar** les palmes i fer els brins. De les palmes hom en fa tres caramolls segons la llargària i el color. Cada un dels tipus es destinarà a l'elaboració d'una determinada casta de peces; les més blanques per a l'obra fina i les més obscures per a les peces de la pugesia, graneres i graneretes.

Fer els brins consisteix en igualar d'ampliarla totes i cada una de les fulles de la palma que prèviament s'han embrinat. Per això es fa servir d'un genivet.

Per llatra.

La cistelleria de palma es fonamenta en un trenat bàsic, popularment conegut com a llatra, que a partir de la combinació d'un nombre determinat de brins conforma una cinta que cosida, normalment en espiral, donant lloc a gairebé la totalitat de peces de palma.

La llatra se sol fer d'asegurats. El manat de brins sempre ha d'estar prop de la persona que fa la llatra, generalment al costat dels peus i embolicats amb un drap humit per tal de mantenir-los humits.

Una vegada acabada la llatra s'ha d'esporcar, la qual cosa consisteix en retallar els capolls i les banyes de les llatres o de les senalles ja cosides.

Hi ha diferents tipus de llatra segons el nombre de brins utilitzats i la forma com aquesta són trenats.

Segons la forma del trenat es poden fer quatre grups:

1. Llatra de senalla o senalleta.
2. Llatra teixida.
3. Llatro o llatra de capell.
4. Altres tipus de trenat.
 - 4.1. La llatra calada.
 - 4.2. La llatra amb puntes.
 - 4.3. El cuquet.
 - 4.4. Els botons.

Les cistelles.

La cistelleria de palma es basa en un cosit en espiral dels diversos tipus de llatra.

L'inici de la peça depèn de la forma final que ha de tenir: si és un objecte o recipient de forma més o menys circular s'aplega el cap de la llatra sobre si mateixa iniciant l'espiral que conforma la cistella; si la forma de la peça és allargada es parteix d'una llatra doblegada per una llargària determinada. La unió entre els costats de les llatres s'aconsegueix mitjançant un cosit amb un bri.

Les graneres.

Un dels usos tradicionals de les palmes obertes del garballó —els anomenats ventalls— ha estat l'elaboració de graneres. A més de les palmes, es fan servir els esporgins i les canyelles. Per fer una granera, s'agafen els ventalls i es passen d'un en un a una passadura i posteriorment es fermenten amb un bri. Una vegada fermentat, es tallen els capolls de les palmes amb unes estisores. Per donar bon aspecte a la rama de la granera el manat de palmes es rodejat amb una capa d'esporgins.

A continuació per lligar i estrènyer la granera, aquesta es ferma amb passades de corda amb l'ajuda del fermador. A continuació, per assegurar el fermentat, s'aficà una tareta, sobre la corda, a la canya.

Finalment s'agafa la granera i amb un falç de paret s'iguala la grossa deixant-la uniforme per després passar-la pel pentinador.

Les cordes i els cordats.
La corda consisteix essencialment en un trenat de dos brins, on cada bri es revoltilla i després s'embolica amb l'altre prèvia-ment revoltillat. Pel que fa a la tipologia bàsica de la corda de palma, podem constatar tres usos generalitzats:

- a) Agrícoles i ramaders.
Corda d'empeltar, les cordes d'eixenguer.
- b) Llobra de palma.
(S'ha fet servir per a la confecció d'anses de nombroses peces)
- c) Els cordats.

L'ús primordial però va ésser el de cordar cadires i tiblets. Una vegada fermat el manat s'acabalen els extrems amb les estisores. A continuació amb la palma de vuit brins es passa a fer un trenat amb cada un dels vuit brins. Aquesta brina es van superpo-sent un sobre l'altre fins que la part superior del manat queda tra-tat. Allà on acaba el teixit de brins s'hi fa el nuat amb corda de pita.

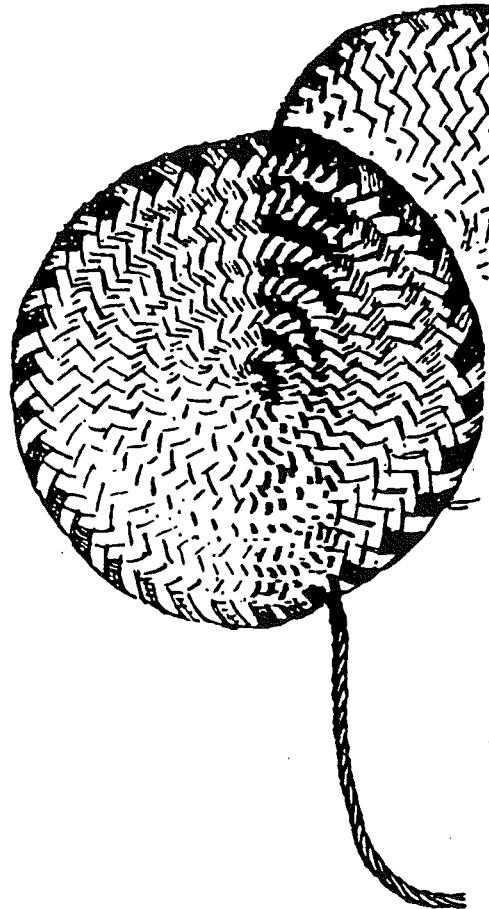
Aquesta operació es realitza amb el fermador.
Una vegada tallada la grossa, es passa al pentinador.

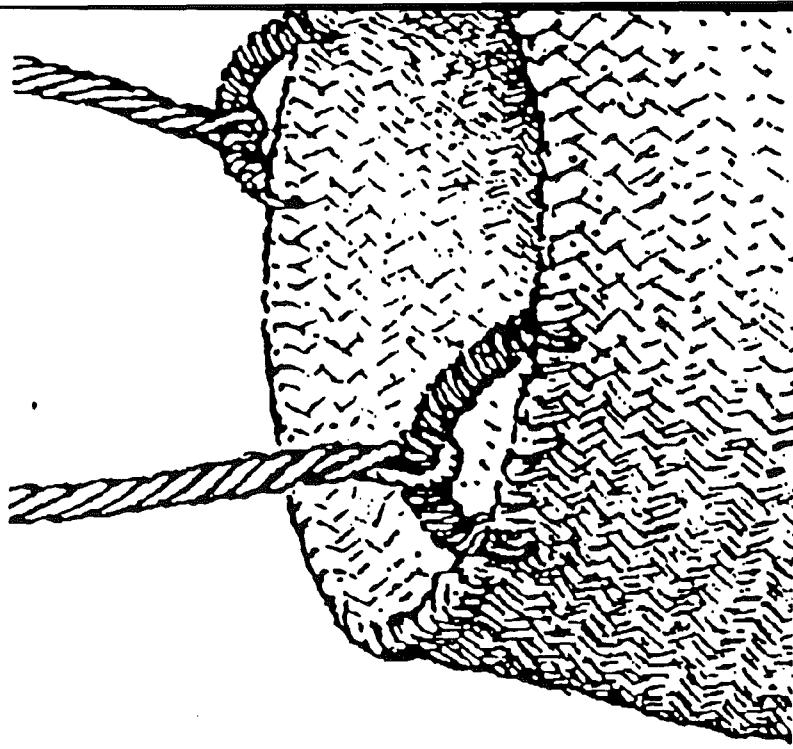
Les graneretes.

La palma del garballó es va emprar, i encara s'empra, de forma massiva per a la producció de graneretes per embalanquinar. Amb aquesta producció s'aprofita un tipus de palma massa granat per a la cistelleria i els esporgins resultants de la preparació de les palmes usades per fer llata.

A diferència de la cistelleria de palma, com veurem, la producció de graneretes s'ha desenvolupat a petits tallers especialitzats de caràcter familiar.

El procés d'elaboració de les graneretes s'inicia agafant un manat d'esporgins que s'estenen damunt una superfície plana. S'afegeixen uns quants punts d'una malla d'esporgins més gruixuda i s'aplaudeixen amb un bri per fer una malla més fina. Després es talla la malla i es posa damunt dels esporgins i es treuen els punts d'afegeixament.

1. Funció indirecta

1.1. Conservació

Dins aquest apartat es poden agrupar tots aquells recipients que es destinen al manteniment i conservació de determinats articles o objectes per tal d'assegurar-ne una protecció o conservació. Podríem fer referència a la cistella, la panera i la bombonera per a la seva relació amb la conservació d'aliments i la senallera estamera, la cistella per a coberts, el cofí, el llenyer o la cista per a la roba com a recipients per a la conservació d'objectes, estris o materials relacionats amb la casa i la llar.

1.2. Transport

1.2.1. Transport humà

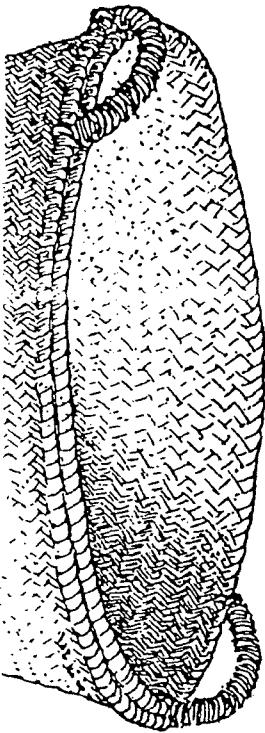
Aquest és possiblement el grup més ampli, funcionalment parlant, de la cistelleria de palma. Entre les peces emprades per l'home o la dona per transportar o trigar materials, animals o objectes podem esmentar la senalla i la cofa, la motxilla, la perdiuera, la senalla puatera, amb tapadora i carretera, la cartera, la maleta, el maletí i tota la sèrie de bolsos i bosses que, malgrat els seus clars significats simbòlics i semiòtic tenen una clara funció bàsica de transport.

1.2.2. Transport animal

Aquest grup, tan ampli a altres indrets, amb obra de palma es restringeix a les beaces i la sàrria, tradicionalment emprades per al tragi a esquena de bòstia.

2. Funció directa

Artefactes que per les seves característiques formals, aconsueixen uns efectes pre determinats i tenen, en conseqüència, una funció directa: ventador, cucales, llevadors, esporti, estori, estoia, morrió, capell, bres, etc. Un altre grup reduït de peces, inscrible en aquesta categoria, és el de les peces que tenen una funció de mesura com és el cas de la senalla i el cou.

3. Funció significativa

A Mallorca gairebé no perduren rites on el paper de la cistelleria sigui essencial i molt menys la cistelleria de palma. A excepció de la utilització de les palmes trenades del diumenge dels Rams, l'ús dels hisops vegetals emprats per beneir la casa després de les noces, la funció màgica de la granera amb les palmes cap amunt per allunyar els llamps o les reminiscències d'algunes cistes a rites d'ofrenes (Sant Blai) o de captiri (Salpàs) han perdut la seva significació o han esdevingut manifestacions culturals relictes.

Aquestes circumstàncies fan reconsiderar la possibilitat de classificar la cistelleria actual per la seva funció significativa. En aquest sentit, caldria lligar el significat ritual amb l'estatus social i el valor semiòtic que explicarem al següent apartat.

4. Valor semiòtic

La cistelleria, o almenys part d'ella, duu implícita una funció comunicativa, de llenguatge visual. L'aspecte material, la textura, les dimensions i la forma informen i s'entenen de manera molt explícita dins la convenció d'un codi cultural determinat. En primer lloc i pel que fa a la textura dels trenats —l'esmentada obra fina i obra gruixada—, hom llegeix una correspondència entre l'obra gruixada i les activitats agrícoles, el pes, el tragí... i

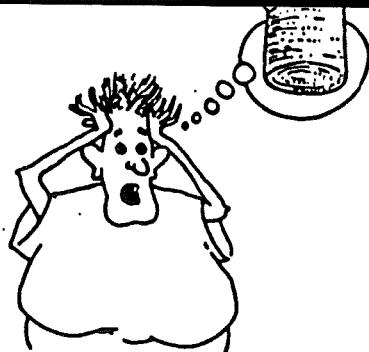
una altra entre obra fina i la casa, la llar, la netedat... Les dimensions, la textura del trenat i la presència de decoració en algunes, com el capell ultrapassen la significació d'àmbit d'ús i assolir una significació de diferència sexual.

La lectura es manté quan parlem de les peces de dimensió reduïdes que es fan servir com a joguines i especialment quan feim referència a la varietat de peces, més recents, associades al vestuari (cartera, maletí, bolso) amb tapadora, bossa, malet amb una significació d'ostentació, de luxe, d'anar mudats i que tenen molt poc a veure amb una funció indirecta de recipient usat al transport.

El cas més evident, però, de funció comunicativa a través del llenguatge visual és el de la cistelleria decorada per a turistes. Pe'ra es despren, gairebé totalment, de la seva funció inicial per estrevenir suport comunicatiu: record de viatge, souvenir.

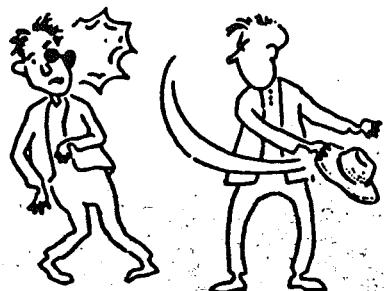
5. Valor metaòric

Per acabar amb els aspectes funcionals de la cistelleria de palma hem de fer referència a l'ús que se'n ha fet en el llenguatge tant a nivell metaòric, metonímic, hiperbòlic o ironíic, i que recullim a partir de l'apartat de referències lingüístiques que hem incorporat a cada una de les peces.

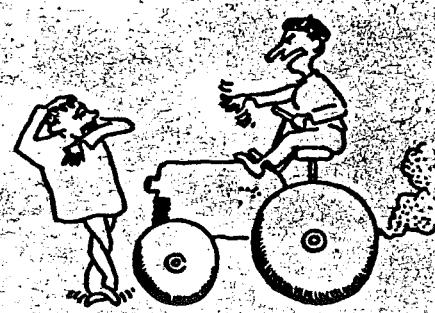
Estorinat

Fer-ne una com un cove

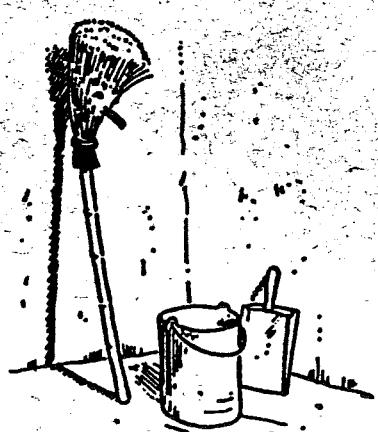
Tirar-se es capell

Dur ses cuacles

Trava!

*Cap sense cervell,
no ha de mester capell*

Fer tant de paper com sa granera

La cistelleria i la seva funció:

Evolució i canvi.

Els constants canvis d'ús que ha patit la cistelleria han donat lloc a transformacions importants quant a la seva tipologia formal. A conseqüència d'aquests canvis han desaparegut peces que havien estat habituals i n'han comparregudes d'altres que cobreixen noves necessitats.

En aquest sentit, el canvi funcional ens permetrà estableuir una seqüència de fases o etapes a les quals ha anat variant les seves funcions, la seva significació d'acord amb les demandes del moment. Al mateix temps, l'anàlisi d'aquestes variacions funcionals ens permetrà observar d'altres canvis més substancials, de caràcter econòmic, social i cultural, que mouen o impulsen les successives variacions formals a les quals, al llarg del temps, se sotmet la cistelleria.

El cordell per a cordat, la sàrria, les baces, el morrió, les clucales, el ventador, la motobilla, l'estormia i els estoigs per al paper. De figura integraren el grup de peces desaparegudes o en vies de desaparició. Tot això sense considerar el paper minvant que de cada dia juguen peces com el capell, les senalles, les graneres o les graneretes.

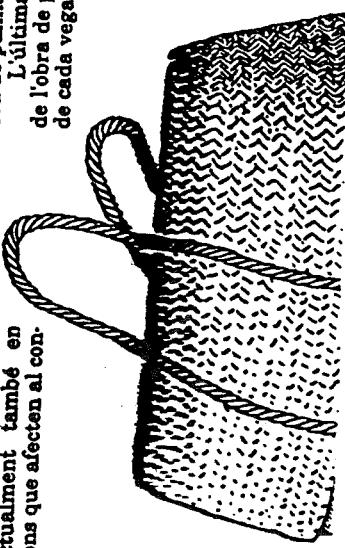
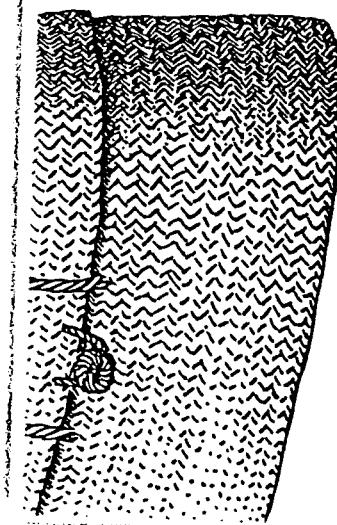
La desaparició o minyança d'aquestes peces així com l'aparició d'objectes inexistentes a finals del segle passat com eren les maletes, maletins, bosses, carters, etc., actualment també en decadències, fan penjar en l'existència de raons que afecten al conjunt de la societat.

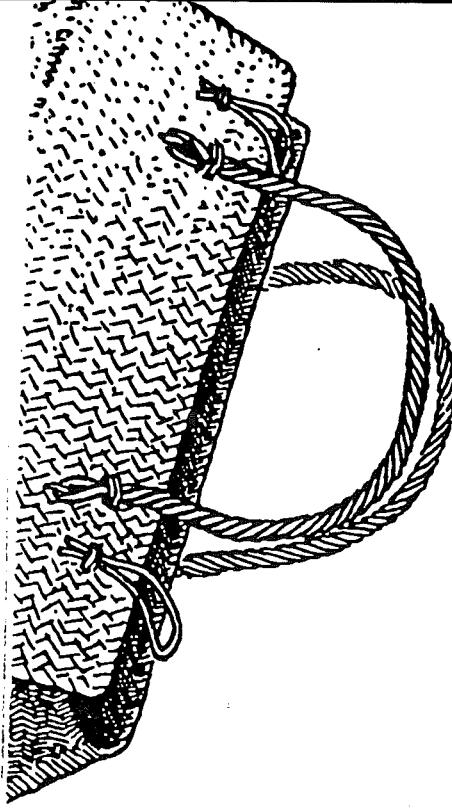
A més de la simple funció, l'evolució i el canvi a l'obra de palma es detecten també a la comercialització. Tant pel tipus de producte que es posa a la venda, com pel tipus de comprador, com per la mateixa organització del comerç de l'obra de palma, es poden establir tres períodes:

a. Etapa caracteritzada per la venda de productes de primera necessitat i principalment relacionats amb algun ofici o la pagesia. Les èpoques de venda vénen majoritàriament determinades pel calendari agrícola —recolecció de cítrics a València i cereals a Mallorca— i els majors consumidors són pagesos, picapedrers i altres oficis relacionats amb la construcció.

b. La segona etapa, caracteritzada per un auge extraordinari de la producció, també va ésser l'origen de la decadència comercial. Coincidex amb el boom turístic a Mallorca. L'aparició d'un nou mercat amb un alt poder adquisitiu i ansios de consum llançà el comerciant i el productor a la recerca de models capaços de satisfacer la demanda. L'augment de la producció amb els costos més baixos possibles provoca la depreciació del valor del treball; en conseqüència la baixa de qualitat de la producció. L'aparició paral·lela de noves primeres matèries condueix també cap a la substitució de materials i la introducció de materials aliens a l'obra de palma.

L'última etapa està marquada pel declivi constant del mercat de cada vegada més fort.

Comercialització i canvi.

Des de molt prest, l'obra de palma s'integrà dins els circuits comercials, si bé en una primera etapa degué ésser un comerç exclusiu i limitat a Mallorca. Ja des del segle XVIII ens trobam amb notícies d'exportació d'aquests productes.

L'origen d'aquesta xarxa comercial l'hem de cercar primer a Capdepera, des d'on s'estengué a Artà. Aquest darrer municipi no s'incorporà de manera directa dins el circuit comercial fins després de la guerra del 1936. Els comerciants artanencs havien estat, fins a aquest moment, uns intermediaris entre els productors d'Artà i els majoristes gavellins. Des d'aquesta data els municipis s'abastaven els diàstints mercats. En ordre llòc, el mercat més comarcal: Inca, Manacor i Palma.

Pel que fa al mercat estatal, hem de considerar, per una part, les importacions de palma sense obrar procedent de diversos ports de la Península, principalment d'Almeria i d'Alacant. Ens trobem amb importants xifres d'entrada de palma de forma continuada a la dècada dels anys 20 d'aquest segle.

Les sortides o exportacions de palma obrada són habituals, especialment cap als ports de Barcelona, València, Alacant, Eivissa i Menorca.

Finalment, pel que fa a l'entrada d'obra de palma al mercat internacional, a part d'algunes notícies escasses al segle XVIII i a finals del segle XIX, sembla que no adquirí rellevància —sempre relativa— fins després de la Segona Guerra Mundial. Es a partir d'aquest moment quan, tant pel nombre de països receptors com pel volum de les exportacions, pot parlar-se de la consolidació d'aquest mercat. Els principals països importadors eren França —iniciadora d'aquest tràfic—, Suècia, Noruega, Holanda i Anglaterra. Al 1956 l'obra de palma aconsegui introduir-se en el mercat nord-americà.

Pel que fa al transport terrestre, en una primera etapa, es compàtia amb el carro com a mitjà més usual. A partir del 1921, amb l'arribada del tren a Artà, es millora el transport amb una major accessibilitat i rapidesa.

Posteriorment, amb l'aparició del transport motoritzat per

carretera —les agències—, encara es facilità molt més l'accés a nous mercats.

El comerç marítim, conegué quatre etapes segons el port per on s'embarcava. A la primera el tràfic s'efectuava a través de Cala Gat. Els vaixells fondeaven a la cala i amb barchases o llauts es transportava la mercaderia fins al mollot de Cala Ratjada.

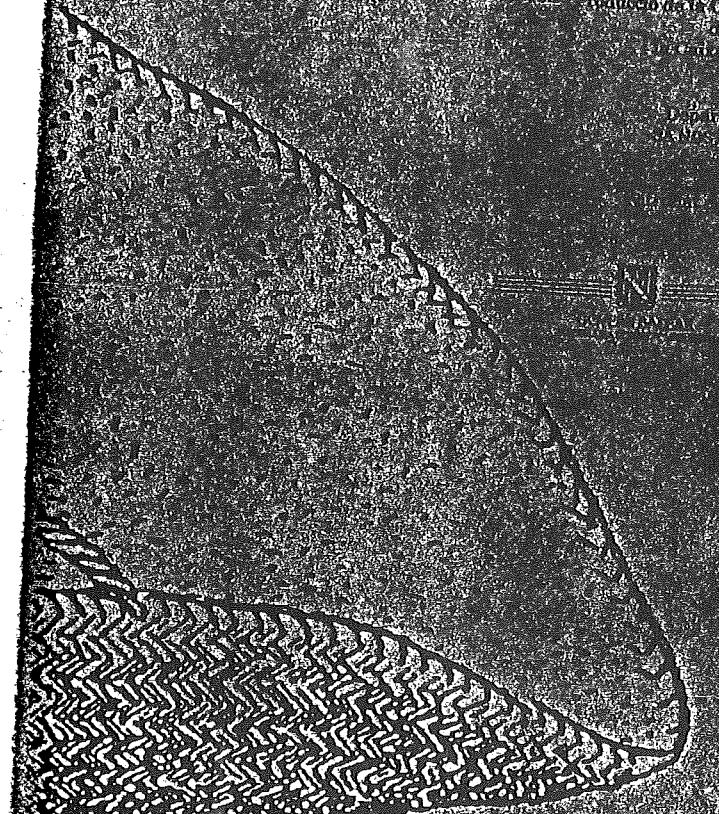
Cap als anys 30, amb la construcció del moll de Cala Ratjada, el comerç es va fer a través d'aquest port. Anya després s'aprofità el Port d'Alcudia i darrerament, tant les importacions com les exportacions, s'efectuen de forma exclusiva a través del Port de Palma.

Quant al sistema de mesures emprat en el comerç de l'obra de palma hem de tenir en compte de dos aspectes: les mesures que afecten a la quantitat d'obra de palma segons les característiques propies de cada tipus de producte i les mesures que intervenen com a tret definitiu d'algunes de les peces elaborades.

En el primer cas, podem parlar de la braça com a mesura habitual per a la llargaria de la llata; la pila, formada per dues dozenes de senalles o cofes o bé per quatre de senalles; la mola, constituida per deu dotzenes de granetes de grana i la grossa, equivalent a 14 dotzenes de granetes.

La corda de palma és mesura per colzades. Pel que fa a peces definides per la seva pròpria capacitat tenim el cou arrocer, la cota de quartera, la senalla de barcella, barcella i mitja, dues barcelles, etc.

L'OBRA DE PALMA
CISTERNES GRANERES I CORTI

g. Guia del Museu Regional d'Artà

Museo Regional de Artá

CALLE RAFAEL BLANES, 8
INSTITUTO CATÓLICO DE ARTÁ

VISITA A LAS HORAS NORMALES
ENTRADA 5 PESETAS

Ocupa este Museo el primer piso del edificio propiedad del Instituto Católico de Artá.

FACHADA DEL EDIFICIO DONDE ESTÁ EL MUSEO

Dos espaciosas salas, destinadas a sus Secciones arqueológica y de Etnología, están llenas de numerosas vitrinas y de multitud de objetos, que cubren las paredes y pavimento, muchos de estos pertenecientes a la Colección "Francisco Sureda Blanes".

Una de las salas está ocupada por la Sección de Historia Natural.

VISTA PARCIAL DE UNA DE LAS TRES SALAS

VISTA DE LA VILLA, DE LA PARROQUIA (S. XVI) Y DE SALVADOR (S. XVII)

Guía del Museo Regional de Artá

SU HISTORIA

Artá y su comarca, poblado de monumentos arqueológicos tiene, desde 1927, su Museo.

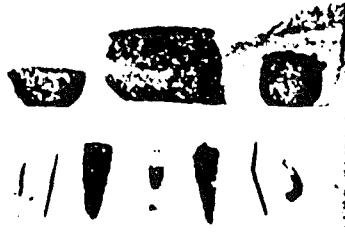
En esta fecha, el Rvdo. D. Lorenzo Llitteras, Pbro., profesor de Historia en el Seminario de Mallorca, tuvo la iniciativa de crear en su pueblo natal el Museo Regional de Artá con sus tres Secciones: Arqueológica, de Historia Natural y de Etnografía. Se contó, desde un principio, con numerosos objetos arqueológicos de particulares, procedentes de hallazgos casuales y con una valiosa colección de Historia Natural propiedad de D. Lorenzo Garcías, farmacéutico. Fue acogido en el edificio de la Caja Rural de Artá, siendo Presidente D. Antonio Blanes Mestre.

Desde los primeros años se organizó la Comisión de Investigaciones, en la cual se distinguió por su celo D. Luis Amorós.

Nuestro Museo tiene un carácter científico, no de simple colecciónista.

Como la mayor parte de los objetos prehistóricos provienen de excavaciones hechas por el Museo, ofrecen la ventaja de estar ordenados según la sistematización de nuestra Prehistoria y conservan la referencia de los datos de su hallazgo. Una muestra de ello puede verse en los principales objetos de cada vitrina que aparecen en la página inferior.

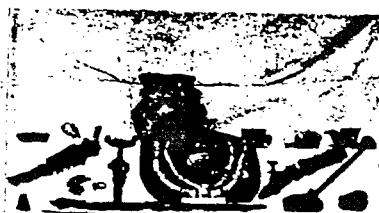
SECCION ARQUEOLÓGICA

VITRINA I

VITRINA II

VITRINA III

VITRINA IV

Ocupa dos salas del edificio del Instituto Católico de Artá. Siete grandes vitrinas contienen la mayor parte de los objetos. La Vitrina I contiene los primeros vestigios del hombre en la isla; objetos de metal (puñales triangulares, punzones), de cerámica y de hueso (botones, uno cónico, otros planos); son de cuevas de entierramento por inhumación, que muestran relación con la cultura del Argar: fechada, por los 1800 a. J. C. ?. En la Vitrina II hay los objetos de la cultura llamada de los talaiots (desde 1400? a. J. C. a...), bronces (hachas planas y tubulares, una gran espada, un collar múltiple, puntas de lanza etc.), de hierro, de cerámica, molinos de piedra, pesas etc., pertenecientes a la plena y avanzada Edad del Bronce. En la Vitrina III, objetos de bronce, (discos y varillas de uso incierto, campañillas, brazaletes, anillos de sello etc.), de hierro, muy abundantes (variedad de espadas, hojas de puñal, un puñal hallstático con antenas), de hueso, de cerámica y de vidrio (gran cantidad de cuentas de vidrio de origen egipcio) pertenecientes a la Edad del Hierro

(años 900 a. J.) procedentes de cuevas de entierramento, al parecer, por incineración.

En la Vitrina IV, gran cantidad de vasijas de cerámica indígena, procedentes de habitaciones, al parecer, destinadas al culto. En la Vitrina V, objetos de bronce (cuerno, brazaletes, vaso fragmentado, fibulas etc.) de cerámica (indígena y mucha de importación púnica, campaniense, itálica etc.) de vidrio (unguentarios, etc.), fechable por el siglo III a. J. C. En la Vitrina VI, objetos pertenecientes a la romanización de la isla: de cerámica (lucernas, tierra sigillata etc.) de vidrio (vasos y unguentarios) y fuera de ella, ánforas, una estela

GUERRERO
con su mismo pedestal (mide 475 m m
hallado en "So'n Favar" - Capdepere

sepulcral, etc. En la Vitrina VII, varios objetos de bronce y de cerámica, algunos de ellos exóticos.

Merece destacarse la serie de cinco figuras de bronce representativas de guerreros, uno de ellos mide 0'4 m., hallados en habitación

ESTELA MORTUORIA
hallada en "Ses Salines".

que llamamos santuarios, (fechables por el siglo II a. J. C.). La mayor parte proceden de excavaciones hechas a expensas de nuestro Museo.

GUERRERO
hallado en "So'n Favar" - Capdepere

MONUMENTOS DE LA REGION DE ARTA

VEANSE FOTOGRAFIAS EN PAGINA SIGUIENTE

Entre los principales monumentos arqueológicos de la Región de Artá, merece destacarse el **Talaiot de les Poisses**, situado cerca de nuestra población. La muralla que lo circunda, junto con la magnificencia de las **Cuevas de Artá**, inspiró a Costa y Llobera el gran poema "La Deixa del Gení Grec".

Nuestro Museo, desde su creación, no ha cesado de preocuparse por la conservación de tan importante monumento. Consiguió en 1928 una R.O., subvencionando su adquisición, la cual no pudo lograrse entonces. Mas, nos cabe ahora la satisfacción de verlo ya salvado y propiedad del P. Artístico Nacional.

Merecen ser visitados también, a más de las **Cuevas de Artá**, el **Talaiot de la Canova**, en el km. 9 de la carretera de Artá a Santa Margarita; el Santuario de Ntra. Sra. de San Salvador, dentro de un recinto amurallado del s. XIV, donde se venera una imagen de la Virgen, románica del s. XII o XIII; la iglesia parroquial, del s. XVI; la Torre de Canyamel, del s. XIV, camino de las Cuevas; el Castillo de Capdepera, del s. XIV; las ruinas del Monasterio de Premonstratenses de Bellpuig, con su iglesia románico-gótica del s. XIII.

GUERRERO

mismo pedestal (mide 475 m m),
en "So'n Favàr". Capdepera.

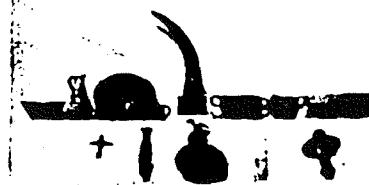
sepulcral, etc. En la Vitrina VII, varios objetos de bronce y de cerámica, algunos de ellos exóticos.

Merece destacarse la serie de cinco figuras de bronce, representativas de guerreros, uno de ellos mide 0'475 m, hallados en habitaciones

GUERRERO

Hallado en "So'n Favàr". Capdepera.

VITRINA V

VITRINA VI

VITRINA VII

GRUPO DE GUERREROS

SECCIÓN DE HISTORIA NATURAL

Consta de unas 600 especies pertenecientes a varios grupos o ramas de los reinos mineral y animal. En la Vitrina I entrando, pueden examinarse una serie de minerales metalíferos procedentes de la Universidad de Grenoble (Francia), donados por los eximios geólogos Dres. Killian y Fallot, y algunos de Cataluña. Una serie de fósiles (cangrejos, langostas de petróleo) en su mayor parte recogidos en la comarca de Artá y otros de diversos sitios de Mallorca, regalados por buenos amigos naturalistas.

En su parte superior hay raros ejemplares marinos, algunos de grandes profundidades, recogidos por las barcas del buo, en Cala Rajada y zona litoral de toda la península de Artá: Esponjas, representantes del tipo de los **Espóngarios**.

Madrepóras, corales, acinias, alcionarios (plumas de mar) pertenecientes al tipo de los **Celentéreos**; madrepóras y corales, cuyas colonias llegan a formar arrecifes abundantes en el Océano Pacífico y otros mares.

Otro grupo lo forman los **equinodermos** (erizos, estrellas de mar). De los **Briozoos** tenemos algunos magníficos ejemplares como la rosa de mar, *Retepora celulosa*, *Sminthia cervicornis*, *Hornera lichenoides*, etc. Un **Braquiopodo**, *Terebratulina vitrea*, muy semejante a los moluscos bivalvos (cupines). Un pequeño grupo de **Gusanos** con el curioso *Gordius*, que, por ser tan delgados hay gentes que creen no son más que cabellos que han adquirido vida

y unos 50 Crustáceos, con algunas especies raras, completan esta vitrina.

La segunda vitrina, gemela de la anterior, está ocupada por unos 200 Moluscos, terrestres y marinos, raros, entre los cuales hay especies raras y bonitas, así el *Tremoctopus violaceus* Delle Chiage preparado en líquido conservador y la concha del *Argonauta argo* (L) y en la parte baja notables ejemplares marinos, y un húmero fósil de Elefante.

En una vitrina lateral y casi todos en líquido conservador, hay catalogados 47 Peces con alguna especie no citada de Mallorca.

Los Mamíferos en número de las especies, con endemismos

como la *Genetta* y *Eliomys* (*Rata sellarda*) ocupan, con unas Tortugas, parte de la vitrina a ellos destinada.

Y por último las Aves con 120 especies llenan completamente tres vitrinas, con algunas tan raras como la *Sula bassana* (L) *Brin.* y *Pelecanus onocrotalus* (L), únicos ejemplares cazados en Mallorca.

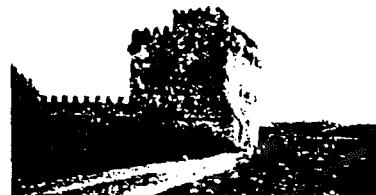
SULA BASSANA (L)

IMAGEN DE NTRA SRA. DE SAN SALVADOR
(S. XII o XIII)

TALAIOT DE "LES PAISSES"

TORRE DE CANYAMEL, S. XIV

TALAIOT DE "LA CANOVA"

LA ACTUALIDAD ASTA

4.3.1.2. Museu del Monestir de Lluc

4.3.1.2.1. Identificació

Museu de Lluc

adreça

Santuari de Lluc

pça. del Pelegrins

Escorca

telèfon: 517025

horari: tots els dies de 10,00 a 18,00 hores

4.3.1.2.2. Història i evolució

Sembla esser que la creació d'aquest museu va esser una iniciativa del Pare Josep Verd. Tal com es descriu en un borrador

de guia de visita mecanografiada¹ "Aquest museu fonc inaugurat el 22 de juny de 1952, constituït amb els valors de joioses presentalles fetes pel devots agraïts a la Mare de Déu, i amb l'aportació dels valors bibliogràfics del nostre Monestir de la Real de Palma de Mallorca.

L'interès dels Priors, col.legials i protectors del Santuari l'ampliaren fins a dotar-lo del Museu Prehistòric que, amb l'esforç i recerca dels seus devots, pot presentar avui dia, una valuosa exposició de la vida primitiva dels capdavanters pobladors de les nostres terres.

Ja més apropi de nosaltres, una suggerència del nostre bon amic Antoni Vidal Pons, conmogué la generositat esplèndida de sos amics íntims, els esposos Antoni Mulet Gomila i Caterina Arrom Reixach, que enriquiren el nostre humil museu amb la donació del seu Can Mulet de Gènova de Ciutat, fruit de tota una vida consagrada al recull de les "nostres coses". Aquesta magnífica donació ens permet admirar talles del segle onzè al denou, com també encensers i bacines del romànic fins al moment actual; indumentària de les nostres Illes dels segles XVII a XIX i així mateix valuósíssima ceràmica procedent de les fàbriques mallorquines i peninsulars més cobiçades, fins a la joia d'un plat jueu, únic exemplar conegit i admirat dels entesos en art; i tot això recalcat, al parèixer, per la típica i amorosa alcova entorcillada mallorquina, amb riquíssim canterano de marqueteria"

¹ Vegeu la reproducció íntegra d'aquest borrador mecanografiat a l'apèndix documental c.

Sembla, per tant, que el museu s'havia nodrit de fons procedents de donacions i adquisicions disperses fins al 1971 que es quan s'incorpora el fons del Museu Mulet de Gènova i esdevé peça clau. Tot i així sembla que hi ha altres aportacions importants com és ara la mateixa del Sr. Ignaci Furió que es reproduueix a l'apèndix.

4.3.1.2.3. Aspectes jurídics i administratius

El Museu no té cap estatut jurídic propi. Quant a la propietat de l'edifici, és del Santuari de Lluc com a entitat diocessana, mentre que el museu té dos propietaris: l'esmentat Santuari de Lluc, però hi ha fons que són propietat de l'Orde dels Missioners dels Sagrats Cors (MM.SS.CC.)

La gestió del museu depèn del mateix personal del Santuari i, més concretament, de la comunitat de Missioners dels Sagrats Cors.

Pel que fa al règim econòmic sembla que no reben subvencions ni tenen signat cap tipus de concert amb cap altra entitat. Els fons del museu es nodreixen de la venda d'entrades i del cobrament de drets.

Les despeses són absorbides, gairebé de forma íntegra, pel capítol de personal que manté cura de la vigilància i neteja. Actualment no mantenen altres despeses.

4.3.1.2.4. Fons del museu

A part dels inventaris que reproduïm (apèndix documental a), i la descripció de les vitrines hem de fer constar que el Museu de Lluc té una temàtica mixta i d'àmbit geogràfic comarcal. La majoria dels fons procedeixen de donacions i llegats.

Entre els fons etnològics cal destacar una col.lecció de vuit ex-vots, una col.lecció de 28 ventalls i especialment la vitrina 5a dedicada al vestuari balear. Tal com diu la guia del museu "En ella es pot veure una parella de joves eivissencs, vestits a la seva moda. El jove porta una barretina vermella, jaquet i calçons negres, i amb la mà aguanta una llarga caramella. A sos peus té uns tambors i unes castanyetes. La jove duu un mocador molt fi pel cap i mostra la típica prendada d'or, que li tapa el pit. La falda és negra. A l'altra part hi ha la parella mallorquina. La jove pagesa porta rebosillo de seda groga amb el gual.laretó, gipó negre amb mànega curta, cordada amb la botonada d'or, i falda llarga de seda florejada. Del coll li penja una creueta d'or, i el cordoncillo, li volta la cintura, i li cau per un costat sostenint una preciosa joia de filigrana. El seu company vesteix camisa blanca de coll molt alt, guardapits de seda, jaquet negre, faixa blava i unes baldragues llistades. Porta un sarró de pastor i al seu devora hi ha unes xeremies, flaviols i tamborinos, que eren els instruments típics de les festes populars. Entre les dues parelles hi ha una filosa mallorquina amb son moixell d'estopa i unes debanadores".

Penjats per les parets, dins unes vases, es poden veure un bon nombre de peces del vestuari tradicional femení: faldes de

seda, rebosillos florejats i guarnits de galó d'or, gipons, mocadors brodats, calces blanques trepades, etc.

A aquesta col.lecció de vestuari, s'hi ha d'afegir una important col.lecció de pintures -generalment retrats- de gran valor documental per al coneixement de l'habillament tradicional.

La col.lecció de ceràmica i vidre, procedent del Museu Mulet de Gènova, constitueix, juntament amb el mobiliari, una de les aportacions més interessants al fons etnològic del Museu.

4.3.1.2.5. Laboratori

El Museu, encara que no de forma diferenciada, compta amb un petit arxiu integrat al general del Monestir. Igualment es conserven documents sobre la vida local del Monestir.

Pel que fa a l'inventari, hi ha part del fons del Museu inventariat, especialment aquelles col.leccions procedents de donacions o dipòsits. Tot i així no existeix una clara correspondència entre la numeració de les peces i la numeració dels inventaris. Per exemple, les peces de ceràmica encara duen l'etiqueta de l'antiga col.lecció Mulet. Es tracta d'etiquetes de paper aferrades amb el nom de la peça, un número i Casa Mulet (tot manuscrit). Algunes altres peces duen una etiqueta impresa amb la següent inscripció "MUSEO DE LLUC MM.SS.CC. donación de los esposos Antonio Mulet y Catalina Arrom".

Pel que fa a la catalogació, encara que molt parcial, es compta amb una fitxa impresa específica, (apèndix documental b), on es consignen un nº de referència, la denominació de la peça, les

característiques, la procedència, adquisició, propietat i observacions. Es reserva el 50% de la fitxa per a la fotografia de l'objecte.

Actualment el Museu com a tal no té en projecte desenvolupar cap casta d'investigació. Sembla que en aquest sentit l'única espectativa és la reincorporació del P. Cristòfol Veny després de la seva jubilació al Museu Arqueològic Nacional.

Així i tot, l'interès dels fons conservats al Museu fan que, de tant en tant, alguns investigadors facin visites i consultes, especialment pel que fa a qüestions relatives a ceràmica i vestuari tradicional².

El museu no disposa de mitjans ni sistemes especials per garantir la conservació dels fons tret dels propis del control natural del medi ambient.

4.3.1.2.6. Exposició

Tal com hem vist, pel que fa a criteris d'exposició, simplement s'estableix una certa classificació dels materials, encara que no sistemàtica, que permet parlar d'una sala d'arqueologia, una altra dedicada bàsicament a vestuari i una tercera dedicada a col·leccions ceràmiques.

² Vegeu el catàleg de l'exposició sobre el retrat, organitzat a la Llotja per la Conselleria de Cultura, Educació i Esports i l'estudi de Pere de Montaner i Margalida Rosselló (198?) sobre el vestuari.

Pel que fa a documentació complementària a l'exposició hi ha una retolació escassa, manuscrita.

Les vitrines emprades s'on d'alumini i vidre, tancades amb un petit pany i adossades a la paret sobre dues peanyes de pedra de Santanyí. Prestatges de vidre sobre suport d'alumini vertical corregut que permet la distribució regulada de les mènsules. Il.luminació vitrina a vitrina molt deficient amb fluorescents i il.luminació natural de tota la sala a través de les finestres.

Quant als recursos de suport informatiu, l'únic destacable és l'esmentada utilització de maniquís a la vitrina de vestuari pitiús.

Quant a la disposició dels materials etnològics a les sales hom ha de destacar a la Sala I (Prehistòria, numismàtica, mapes, objectes diversos, pintures) l'existència de dues vitrines transversals respecte a la sala amb una col.lecció de ventalls que serveixen de compartimentació.

A la Sala III (Ornaments i utensilis sagrats: imatgeria religiosa. Vestuari balear) la vitrina 5 és destinada al vestuari tradicional, dipositat sobre maniquís i amb un cert afany comparatiu, es disposen les indumentàries masculines i femenines típiques de les illes de Mallorca i Eivissa.

Les vitrines 6a, 7a i 8a es destinen a ornaments sagrats i indumentària religiosa.

Un bon nombre de pintures i peces de roba disposades dins vases i penjades a les parets completen el discurs expositiu d'aquesta sala.

A la sala IV (ceràmica, altres objectes, pintura) destaquen les quatre primeres vitrines destinades a ceràmica mallorquina que

abasta des del segle XVI a l'actualitat. La vitrina 5a és destinada a ceràmica de reflexos metàl·lics (segles XVI-XVIII); la 6a conté ceràmica de Terol (segles XV-XVIII); la 7a allotja 83 figuretes de terra cuita destinades a adornar els betlems tradicionals.

En dues vitrines transversals es disposa d'una nombrosa col·lecció de vidre bufat.

Les restants vitrines (8a-15a) es dediquen també a ceràmica classificada segons la seva funcionalitat (palanganes i fruiteres, marcel·lines i salers) i el lloc de procedència.

A la Sala V, a més de les pintures disposades com a elements decoratius, cal destacar la reconstrucció d'una alcova mallorquina "amb tot el parament que li pertany: un llit entorcillat amb el corresponent cobricel de «llengos»; cadira i banquet; tocador i mirall; bell cantarano amb incrustacions (...) A l'altra part de la sala estan exposades una partida de vitrines amb Betlems, Calvaris i altres Misteris. Més que objectes de valor, són un record de la religiositat del poble mallorquí, puix vitrines consemblants es trobaven a totes les cases de Mallorca damunt un cantarano o damunt una reconera".

4.3.1.2.7. Instal.lacions

Es tracta d'un conjunt de sales del mateix Santuari de Lluc adaptades com a museu, a partir de l'ocupació inicial de l'anomenada sala de la Infanta.

Es tracta en definitiva de tres grans sales del primer pis, articulades entorn a un pati amb una petita sala annexa i una sala de

nova creació (1989) a partir de la instal.lació del llegat del pintor Josep Coll Bardolet.

La primera de les sales està gairebé reservada als fons arqueològics, monetaris i cartografia històrica. Així i tot hi ha dues vitrines amb ventalls que serveixen de separació a una petita secció de pintura contemporània procedent de donacions. Des d'aquesta sala s'accedeix a la segona, perpendicular a la primera, on hi ha instal.lada la secció del tresor de Lluc i del qual són destacables algunes interessants mostres de joieria popular mallorquina i eivissenca i una col.lecció de tauletes d'ex-vots.

A continuació trobam la major part del fons Mulet dedicat a vestuari tradicional que es combina amb una interessantíssima col.lecció d'encensers, vestuari litúrgic i imatgeria religiosa. La majoria de les mostres de vestuari estan disposades dins quadres que s'ordenen penjats a la paret.

Cal destacar la vitrina destinada a vestuari i instruments musicals eivissencs. Aquesta vitrina és interessant tant pel contingut com per la forma d'exposició ja que és un dels pocs muntatges realitzats amb l'ajut de maniquís (paral.lels als museus de Pollença i Muro).

La següent sala, paral.lela i bessona de la primera es destina bàsicament a la ceràmica, la majoria procedent de la col.lecció Mulet³ Es tracta en total de 14 vitrines amb ceràmica mallorquina, catalana, aragonesa, etc., a les quals s'han d'afegir dues més amb una col.lecció de 41 peces de vidre bufat i una sèrie de pintures de

³ Gairebé tot el contingut d'aquesta sala compareix a l'inventari de "ceràmica mallorquina" reproduït a l'apèndix documental a.

temàtica relacionada amb el vestuari. Entre les catorze vitrines esmentades anteriorment cal destacar la col.lecció de figures del Betlem popular formada per 76 peces o conjunts de procedència diversa. També hi ha una vitrina amb una col.lecció de siurells i gerretes de Felanitx incorporades al museu més recentment.

Al fons d'aquesta sala hom troba una mena de passadís perpendicular que allotja una vitrina amb instruments musicals clàssics, una bona col.lecció de pintura de retrats interessants pel vestuari, mobles, betlems i, al fons, el dormitori Mulet amb el llit entorsillat i cobricel datat al segle XVIII.

Des d'aquest passadís s'accedeix a les noves sales dedicades a la col.lecció Josep Coll Bardolet de pintura

4.3.1.2.8. Dinamització (activitats i publicacions)

Les activitats són nul·les; tot i així, la localització del Museu en un dels centres polaritzadors de les visites dels mallorquins i de molts turistes fan que sigui un dels museus més visitats de tota l'illa.

Existeix una guia de visita, editada el 1974, totalment exhaurida (apèndix documental d). Així mateix, el Santuari edita una sèrie de postals, entre les quals n'hi ha quatre amb imatges de distintes sales del Museu. També han editat un video-reportatge sobre el Santuari amb algunes imatges del Museu.

Finalment un catàleg-guia corresponent a la nova secció monogràfica sobre l'obra de Josep Coll Bardolet:

4.3.1.2.9. Fonts consultades

Entrevista amb el P. Bartomeu Pericàs Alemany, responsable del Museu.

Guia del Museu de Lluc. Mallorca. Etnologia balear. [Palma, 1974]

(1989) *Josep Coll Bardolet al Museu de Lluc.* Mallorca: Publicacions del Santuari de Lluc.

MULET GOMILA, Antonio (1964) *Relación de mis donaciones al museo de Nuestra Señora de Lluc.* Pròleg de Antonio Vidal Pons ; epíleg José Verd Palou. Palma de Mallorca: Imp. Politécnica.

SANZ-PASTOR Y FERNANDEZ DE PIEROLA, Consuelo (1990) *Museos y colecciones de España.* Madrid: Ministerio de Cultura. pp. 69-70.

4.3.1.2.10. Apèndix documental

a. Inventaris mecanografiats

b. Fitxa catàleg fons

c. Esborrany de guia de visita

d. Guia de visita

a. Inventaris mecanografiats

CERÁMICA MALLORQUINA

- 9 1/- Plato mallorquín, s. XVI-XVII, de 46 cm., fondo ocre claro con una cruz de Malta en el centro, en verde y manganeso, con una serie de dibujos pequeños concéntricos en verde. En el reverso figura también una cruz verde. Adq. a D. Eco. Villalonga.
- 2/- Plato mallorquín, s. XVII, de 43 cm., fondo marfil, con una cruz verde en el centro con cuatro aspas también verdes. En su orla, cruces y rayas verdes. Adq. a Vda. Garsau.
- 2.2 3/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo ocre claro con paisaje y figura sentada en el centro, en verde y manganeso. Orla de arcos de medio punto en verde y rayas manganeso. Adq. a J. Costa.
- 4 - Plato mallorquín, siglo XVII, de 33 cm., fondo marfil con un pájaro y plantas en el centro, en verde, y una orla de dibujo requeño en verde y manganeso. Adq. a Vda. Garsau.
- 2-11? 5/- Plato mallorquín, siglo XVI-XVII, de 27'5 cm., fondo marfil con un conejo reminiscencia gótica y plantas en el centro en verde y manganeso. Adq. a Vda. Garsau.
- 1-4 6/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo ocre claro anaranjado con una cruz de Malta en el centro, en verde y manganeso, con cuatro adornos en verde en los vértices de la cruz. Orla de líneas curvas de relleno. Adq. Vda. Garsau.
- 2-16 7/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 30'5 cm., fondo ocre claro con una cruz formada por cuatro hojas estilizadas y ~~cuatro~~ cuatro aspas en el centro, en verde y manganeso. Orla de medias hojas y rayas, festón verde y manganeso. Adq. a Barberán.
- 2-6 8/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 30'5 cm., fondo marfil, formando en el centro una cruz con hojas estilizadas de pino con cuatro aspas en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno, rayas festón y puntos en verde. Adq. a Barberán.
- 3-2 9/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo ocre anaranjado con dos hojas en el centro en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-18 10/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 32'5 cm., fondo marfil. En el centro, una estrella con adornos, en verde. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Adq. a Vda. Garsau.
- 2-17 11/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo marfil. En el centro, una cruz de hojas y aspas en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Adq. a Vda. Garsau.
- 2-15 12/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 32 cm., fondo marfil. En el centro, una cruz de Malta con adornos, en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Adq. a Vda. Garsau.
- 1-6 13/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31 cm., fondo marfil. En el centro, unas líneas horizontales con un remate de tres hojas, en verde y manganeso. Orlas de líneas curvas de relleno en verde. Adq. a Vda. Garsau.
- 1-15 14/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31 cm., fondo ocre anaranjado. En el centro, dos hojas en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-1 15/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 30 cm., fondo marfil. En el centro, una roseta en verde. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-13 16/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 34 cm., fondo marfil. En el centro, líneas horizontales con un remate de tres pinos estilizados, en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-4 17/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31 cm., fondo ocre anaranjado. En el centro, una rama con cuatro hojas, en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-3 18/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 34 cm., fondo ocre claro. En el centro, una cruz de líneas rectas interiores y curvas exteriores, con adornos, en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-5 19/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 32 cm., fondo marfil. En el centro, una rama en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-3 20 - Plato mallorquín, siglo XVII, de 31 cm., fondo ocre claro. En el centro, una cruz de Malta con cuatro pinos en verde. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-2 21/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo ocre claro. En el centro, un ramo en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-10 22 - Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo marfil. En el centro, una rama en verde. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-16 23/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 31'5 cm., fondo ocre claro. En el centro, dos ramas en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-5 24/- Plato mallorquín, siglo XVII, de 30 cm., fondo claro. En el centro, cuatro aspas en cruz, en manganeso con estomas en verde. Orla de líneas curvas de relleno

- (4-1)
- en verde. Vda. Garsau.
- 25/- Plato mallorquin, siglo XVII, fondo marfil. En el centro, rosetas en verde. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 26 - Plato mallorquin, siglo XVII, de 29'5 cm., fondo ocre claro. En el centro, dibujo en arabesco en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 1-1 27/- Plato mallorquin, siglo XVII, de 30'5 cm., fondo ocre claro. En el centro, líneas horizontales en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-10 28/- Plato mallorquin, siglo XVII, de 24 cm., fondo ocre claro. En el centro, motivo hojas en verde. Orla de líneas en festón verde. Vda. Garsau.
- 2-12 29/- Plato mallorquin, siglo XVII, de 27 cm., fondo ocre claro. En el centro, cruz de Malta con adornos, en verde y manganeso. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 2-8 30/- Plato mallorquin, siglo XVII, de 23 cm., fondo marfil oscuro. En el centro, rosetas en verde y círculos manganesos. Orla de líneas curvas de relleno en verde. Vda. Garsau.
- 3-6 31/- Platito mallorquin, siglo XVII, de 16'5 cm., fondo ocre claro, pobre dibujo en verde. Vda. Garsau.
- 3-6 32/- Platito mallorquin, siglo XVII, de 15 cm., id id id id id
- + 33 - Tazón mallorquin, siglo XVII, de 13'5 cm., fondo marfil; dibujo pobre en azul. Garsau.
- 34 - id id id, de 13 cm., fondo y esas dibujo en azul. Vda. Garsau.
- 35 - Plato mallorquin, siglo XVI, 26x6 cm., con restos líneas verdes y manganeso. Hecho en el Puerto de Palma.
- 36 - Plato mallorquin, siglo XVIII, de 31 cm., fondo ocre, con un pájaro marrón y dibujo idem. Puntas verdes. Isabel.
- 37 - Cuenco mallorquin, siglo XVII, fondo claro, con pinceladas curvas en verde. Procede de la excavación en los Hnos. de la Doctrina Cristiana, calle de la Concepción, Palma.
- 37 41 Sencilla moldejada durante en una vía en Mallorca

CERÁMICA ARAGONESA

- 6.20 — 38 - Plato de Teruel, siglo XV, de 34'5 cm., fondo azul en el centro, formando una flor con hojas de margarita en las que alterna, dentado, el dibujo de una pluma. de estilizada o la hoja del perejil. Orla con dibujos de pinas y restos de pluma de avestrus, en azul. Gótico. Adq. a J. Costa.
- 12.10 — 39 - Plato de Teruel, siglo XV, de 24 cm., fondo claro, con una pluma pequeña en el centro. Orla de plumas de avestruz y arabescos en azul palido. Gótico. J. Costa.
- 73.9 — 40 - Plato de Teruel, siglo XV, de 25 cm., fondo claro, dividido en cuatro cuartos por una cruz gótica, dos de ellos con una píña y los otros dos con rosetas, en azul. Gótico. J. Costa.
- 1.3 — 41 - Plato de Teruel, siglo XVI, de 31 cm., fondo claro con dibujos renacimiento en azul en todo el disco, con una pájaro grande de reminiscencia gótica. Homer.
- 11.8 — 42 - Salville de Teruel, siglo XIV, de 16 cm., fondo claro, con una estrella de rayas verdes y dibujo circular en manganeso. J. Costa.
- 11.46 — 43 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 32 cm., fondo ocre claro, con policromo de verde, manganeso, naranja y amarillo, con un pájaro amarillo en el centro. J. Costa.
- en mano: 44 - Platito de Teruel, siglo XV-XVI, de 18'5 cm., con trazos en verde y manganeso y hoja verde en el centro. Homer.
- 13.12 — 45 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 19'5 cm., con verdes y un pájaro desdibujado en el centro, en verde. Vda. Garsau.
- 13.10 — 46 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 29 cm., con una cara en forma de sol en el centro, en verde y manganeso. Orla de trazos en verde y manganeso. Homer.
- 13.15 — 47 - Plato de Teruel, siglo XVI, de 28 cm., con hojas y un pájaro verde y manganeso en el centro y orla de trazos verdes y manganeso. Homer.
- 13.17 — 48 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 31 cm., con una policromada en el centro. Orla policromada. J. Costa.
- 13.8 — 49 - Plato de Teruel, siglo XVI, de 20 cm., fondo claro con trazos y rayas en verde y manganeso. Muy bono. Homer.
- 12.6 — 50 - Plato de Teruel, siglo XVI, de 20 cm., fondo claro con orla de trazos verdes, un pájaro y hojas en el centro en verde y manganeso.

- 2
- en verde. Orla de líneas curvas en verde. Vda. Garsu.
25 - Plato mallorquín, siglo XVII, de 30 cm., fondo marfil. En el centro, rosetas en ver-
26 - Plato dell'Orquide, siglo XVIII, fondo de relleno en verde. Vda. Garsu.

- 51 - Plato de Teruel (catálogos?), siglo XVII, de 21'5 cm., rico de policromo con orla de rosetas amarillas en círculos azules y en el centro una especie de signo adornado de motitas y hojas en azul, verde y amarillo. J. Costa.
 13.12 52 - Plato de Teruel (catálogos?), siglo XVII, rico de policromo como un rosetón de iglesia, con un pájaro ocre-cadmio en el centro, entre motivos renacimiento, en verde, cadmio, amarillo, azul y orla de parecidos motivos. 22 cm. Manassero.
 53 - Frutero de Teruel, siglo XVII, de 22 cm., En el centro, una roseta amarilla obscura, entre hojas del mismo tono y verde. Orla de lirios amarillo oscuro entre hojas de acacia, en azul. Barcelona.
 1.9 54 - Frutero de Teruel, siglo XVII, de 22 cm., En el centro, un conejo en azul entre hojas verdes y frutas amarillas. Orla de lirios en amarillo oscuro, motas amarillas y en radio de azul, Barcelona.
 13.6 55 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 25'5 cm. Queda cubierto por una cara representando el sol, cuyos rayos llegan hasta el borde. Azul, verde y manganeso. Costa.
 13.1 56 - Plato de Teruel, siglo XVIII, de 21 cm. Ramo y hojas en amarillo y azul. Forteza.
 13.3 - 57 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 21'5 cm. Centrado por una hoja de palmito en verde y siena cadmio. Orla de hojas de palmito en siena cadmio y trazos verdes en su radio. Forteza.
 13.4 58 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 23 cm. En el centro, una roseta amarilla con hojas en amarillo y verde, Orla de hojas verdes con hojas de palmito amarillas. Forteza.
 11.17 59 - Salville de Teruel, siglo XVII, de 22 cm. En el centro, un ~~estandarte~~ escudo en azul, ocupando dos cuarteladas un árbol verde. Orla con hojas de palmito en amarillo y semicirculares azules. Forteza.
 12.2 60 - Plato de Teruel, siglo XVIII, de 24 cm. En el centro, un escudo en azul, ocupando dos cuarteladas un árbol verde. Orla de hojas estilizadas, blanco sobre fondo azul. Costa.
 61 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 26 cm. Un pájaro y hojas, verde y manganeso. Costa.
 62 - Plato de Teruel, siglo XVI-XVII, de 27 cm., con un pájaro y hojas en verde bastante desdibujado. Valencia.
 13.21 63 - Plato de Teruel, siglo XVIII, de 27 cm. En el centro, un ramo azul, verde y manganeso. Orla pobre en verde y manganeso. Costa.
 64 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 29 cm. En el centro, una cruz formada por 4 rama verde y manganeso. Orla de trazos verdes y garabatos manganeso. Costa.
 13.21 65 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 25'5 cm., con un buho en su centro, verde y manganeso. Orla pobre de semicírculos verdes. Barcelona
 66 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 17 cm., con un pájaro verde en el centro y orla de trazos verdes y rayas manganeso. Vda. Garau.
 67 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 17 cm., id. id. id.
 68 - Platito tetrón de Teruel, siglo XVII (Manises?), de 43 cm. Fondo aceituna con una espiral en azul centrada, cuyas puntas se reproducen varias veces en los vértices. Costa.
 69 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 16'5 cm., con una hoja verde en el centro y orla de motitas verdes y rayas manganeso. Vda. Garau.
 70 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 17 cm., con una hoja en el centro y orla de trazos verdes y rayas manganeso. Vda. Garau.
 71 - Platito de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm., con una hoja en el centro y orla de trazos en semicírculo. Barcelona
 15.34 72 - Plato de Teruel, siglo XVIII, de 33 cm., con una pareja de novios en el centro, en azul claro y una orla de trazos de manganeso en . Forteza.
 13.14 73 - Platito de Teruel, siglo XVII, de 10 cm. En el centro, dentro de un círculo, forma una cruz blanca en fondo verde. Orla verde. Forteza.
 12.12 74 - Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 41 cm., con una torre campanario en el centro, en azul, decorado todo de dibujos renacimiento en azul. Muy lleno. Costa.
 14.17 75 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 32 cm., con un conejo en el centro y motivos de hojas, en azul. Orla de pájaros y hojas en azul. Costa.
 12.16 - 76 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 29 cm., con una águila bicéfala en el centro y hojas en azul. Costa.
 77 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 27'5 cm., llenándolo una figura en posición de andar, con dibujos de remates, en azul. Costa.
 - 78 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 31'5 cm. En el centro, un pez. Orla de hojas. En azul. Costa.
 8.1 79 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 30'5 cm. Un ciervo y árboles difuminados en azul. Costa.

- 60/- Plato de Teruel, siglo XVII, de 30'5 cm. Una figura de hombre en el centro, Orla formada por 2 árboles estilizados, tierra y nubes. En azul. Costa.
- 61/- Plato de Teruel, siglo XVII, de 31 cm.; hojas y pájaros en azul pálido. Costa.
- 62/- Plato de Teruel, siglo XVII, de 26 cm. Un perro corriendo y una planta con dos hojas grandes. En azul. Costa.
- 63/- Plato de Teruel, siglo XVIII, de 30 cm. Un ríjero con un paisaje de dos árboles en azul oscuro. Forteza.
- 64 - Frutera de Teruel, siglo XVIII, con un ríjero grande y dos hojas en azul. Juanet.
- 65/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 27 cm., con un jarrón estilizado, en azul. Barcelona.
- 66 - Plato, siglo XVIII, aragonés, de 37 cm., con un escudo del Carmen en el centro y orla de rúntitos entrelazados, en azul. Forteza.
- 67/- Plato aragonés, siglo XVII-XVIII, con cabeza de guerrero y orla de hojas. En azul. Tamaño 27'5 cm. Forteza.
- 68/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 25 cm. Paisaje de árboles con una figura con un catalejo. En azul. Forteza.
- 69/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 23 cm. Una figura en paisaje azul muy estilizado. Forteza.
- 70/- Plato aragonés, siglo XVIII, de 26 cm. Un jarrón con la orla de trazos fuertes en azul. Forteza.
- 71 - Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 43'5 cm. Un escudo renacimiento con la inscripción D. Francisco Clares Bailes, con orla de flores y hojas. Forteza.
- 72 92 - Plato aragonés, siglo XVIII, de 32'5 cm. En el centro, un perro entre flores y hojas de acacia, orla de flores y hojas de acacia y pájaros. En azul. Gelabert.
- 73 93/- Plato aragonés, siglo XVII, de 25'5 cm. Una figura con un remo en cada mano. En azul. Forteza.
- 74 94/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 23'5 cm. Paisaje con dos figuras sentadas. En azul. Forteza.
- 75 95/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 24'5 cm. Pájaro entre hojas, volando. En azul. Forteza.
- 76 96 - Plato aragonés, siglo XVIII, de 37'5 cm. En el centro, un pájaro y hojas. Orla de hojas. En azul. Forteza.
- 77 97/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 23 cm. Paisaje con dos árboles y un pájaro. En azul. Forteza.
- 78 98/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 21 cm. Paisaje con figura de viandante. En azul. Forteza.
- 79 99/- Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 27 cm. Un escudo heráldico con cimera. Orla con la inscripción Martinez de la Raga. En azul. Juanet.
- 80 100/- Plato aragonés, siglo XVII-XVIII, de 26'5 cm. Una figura de mujer en el centro, con un ramo en la mano. Orla de hojas. En azul. Forteza.
- 81 101/- Plato de Teruel, siglo XVI-XVII, de 23'5 cm. En el centro, dibujo monumental, con orla de cuadros. En azul. Costa.
- 82 102/- Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 35 cm. Una dama en traje de corte entre decoración de manchas al modo italiano. En azul. Cervajal.
- 83 103 - Plato de Teruel, siglo XVII, de 41 cm. Ilena todo el de dibujo renacimiento. En azul. Valencia.
- 84 104/- Plato de Teruel, siglo XVI-XVII, de 25 cm. Escudo con una cruz en el centro. Orla de rayas muy estrechamente entrelazadas. En azul. Costa.
- 85 105/- Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, Pájaro volando, entre hojas y orla dibujo renacimiento. En azul. Forteza.
- 86 106/- Fuente de Teruel, siglo XVII, de 35 cm. Paisaje presidido por una figura de mujer desnuda, sentada, al modo italiano. En azul. Costa.
- 87 107/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 25 cm. El centro en tetón con cruz de Malta. Orla de caras. En azul. Costa.
- 88 108/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 23 cm. Centro en tetón, con círculos. Orla geométrica con escamas. En azul. Costa.
- 89 109/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 26 cm. En el centro, un escudo con granadas y un castillo, hojas de estilo gótico y lagartos. En azul. Villalonga.
- 90 110/- Frutera de Teruel, siglo XVI-XVII, de 31 cm. Tetón florero en el centro con cenefas concéntricas gótico y renacimiento. En azul. Barcelona.
- 91 111/- Frutera de Teruel, siglo XVI-XVII, de 26 cm, En el centro, un escudo de dibujos estilo gótico. En azul pálido. Sureda y Massanot.
- 92 112/- Frutera de Teruel, siglo XVII, de 26 cm. El centro tetón con puntos con piñas de relieve. En azul. Costa.
- 93 113/- Frutera de Teruel, siglo XVII, de 21 cm. El centro tetón con círculos remontando una estrella. Piñas relieve. Azul. Costa.
- 94 114/- Frutera de Teruel, siglo XVIII, de 26 cm. En el centro, flores y pájaros. Orla

- hojas escacim y tu'ipos. En azul. Barcelona.
- 115/- Frutera de Teruel, siglo XVI-XVII, de 25'5 cm. Un ciervo entre hojas estilizadas. En azul. Costa.
- 116/- Frutera de Teruel, siglo XVII, de 25 cm. Dibujos gótico-renacimiento, con ángeles e inscripción 'Antonio Molinet'. Fondo azul c'aro en el que se destacan en la ornamentación, al modo italiano. Barcelona.
- 117/- Frutera de Teruel, siglo XVII, de 29 cm. Tetón en el centro, palmas con relieves circulares y orla renacimiento. En azul. Villalonga.
- 118/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 27 cm. Ciervo en fondo renacimiento. En azul Costa.
- 119/- Frutera de Teruel, siglo XVIII, de 24'5 cm. Con ciervo reciendo en paisaje italiano. En azul pálido. Forteza.
- 120/- Frutera de Teruel, siglo XVIII, de 24'5 cm, Una cigüeña en paisaje renacimiento. En azul. Forteza
- 121 - Plato de Teruel, siglo XVI, de 25 cm. Cruz y dibujos góticos. En azul. Ernesto Martínez.
- 122 - Plato de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 35 cm. Ferro en ornamentación policromada. Forteza.
- 123/- Cuenco de Teruel, siglo XVIII, de 32'5 cm. Ciervo en el centro, con orla renacimiento. En azul. Homar.
- 124 - Plato de Teruel, siglo XVI-XVII, de 34 cm. Cruz verde y dibujos de líneas en verde y manganoso. Costa.
- 125/- Plato de Teruel, siglo XVI-XVII, de 31 cm, Un perro. En azul. Costa.
- 126 - Plato aragonés, siglo XVIII, de 19 cm, Centro con cucrecita. Orla con hojas. En azul. Forteza.
- 127/- Frutera de Teruel, siglo XVII-XVIII, de 22 cm. Un conejo en ornamentación de hojas. En azul claro. Pancho Blanes Viale.
- 128/- Plato aragonés, siglo XVIII, de 37 cm. Un perro saltando en paisaje. En azul. Forteza.
- 129/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 23 cm. Guerrero en paisaje. En azul. Forteza.
- 130/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 22 cm. Un conejo en dibujo renacimiento. En azul. Forteza.
- 131/- Plato aragonés, siglo XVII, de 19 cm. Hojas. En azul. Forteza.
- 132/- Plato aragonés, siglo XVIII, de 18 cm. Paisaje con pájaro. En azul. Forteza.
- 133 - Plato aragonés, siglo XVII, de 16'5 cm. Una flor grande. En azul. Forteza.
- 134/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 14'5 cm. Un escudo de las Cinco Llaves. En azul. Forteza.
- 135/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 15 cm. Una margarita y hojas. En azul. Forteza.
- 136 - Plato aragonés, siglo XVII, de 16 cm. Una flor. En azul. Forteza.
- 137 - Plato aragonés, siglo XVIII, de 18 cm. Ramos en azul. Forteza.
- 138 - Plato aragonés, siglo XVIII, de 16'5 cm. Un conejo y hojas. En azul. Forteza.
- 139/- Plato de Teruel, siglo XVII, de 16 cm. Un pájaro en paisaje. Azul obscuro. Costa.
- 140/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 21 cm. Viandante en paisaje. En azul. Forteza.
- 141/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 22 cm. Una mujer y paisaje azules. Barcelona.
- 142/- Plato aragonés, siglo XVIII, de 35 cm. Perro en un paisaje. En azul. Villalonga Oliver.
- 143/- Frutera aragonesa, siglo XVIII, de 23 cm. Un conejo y hojas. En azul. Forteza.
- 144/- Plato de Teruel, siglo XVIII, de 16'5 cm. Un conejo y hojas en dibujo compacto. En azul. Forteza.
- 145/- Una marcelina de Teruel, siglo XVII, de 12 cm. Trazos. En azul. Forteza.
- 146/- Una marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm. Forma de concha. Remitos. En azul. Forteza.
- 147/- Una marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 15'5 cm. Una mujer en paisaje. En azul. Forteza.
- 148/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 16 cm. Forma de concha con flores y hojas. Forteza.
- 149/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 15 cm. Remitos y cuatro hojas. En azul. Forteza.
- 150/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 16 cm. Dibujos en curva. Azul. Forteza.
- 151/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 16 cm. Forma de concha. Dibujo remitos. Azul. Forteza.
- 152/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 15 cm. Hojas de higuera y trazos. En azul. Costa.
- 153 - Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm. Forma de concha. Cuatro hojas y rayas. En azul. Costa.
- 154/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 13'5 cm. Cuatro hojas en orla y rayas. En azul. Forteza.
- 155/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm. Forma de concha, remitos. En azul. Forteza.
- 156 - Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm. Trazos en azul. Forteza.
- 157/- Marcellina de Teruel, siglo XVIII, de 16 cm. Forma de concha, remitos. En azul. Forteza.

- 6
- 158/- Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm. Paisaje. En azul. Forteza.
 159 - Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 17 cm, Dibujos estilo Roneu, En azul. Forteza.
 160 - Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 16'5 cm. Dibujo líneas curvas. En azul. Forteza.
 161/- Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 15'5 cm. Estrella. En azul. Forteza.
 162 - Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 16'5 cm. Paisaje. Azul oscuro. Costa.
 163/- id id , siglo XVIII, de 16 cm. Paisaje. En azul. Costa.
 164/- id id , siglo XVIII, de 17 cm. Ramos con flores. Azul. Forteza.
 165/- id id , siglo XVIII, de 15'5 cm, Paisaje en azul. Costa.
 166/- id id , siglo XVIII, de 16 cm. Puntos. En azul, Costa.
 167/- id id . siglo XVIII, de 15 cm. Coneja. En azul. Costa.
 168/- Azulejo de Teruel, siglo XVI, Estilo gótico, de 11 cm. Dibujo hoja de cardo. En azul. Homer.
 169/- Azulejo de Teruel, siglo XVI, de 11 cm. Una hoja. En azul. Homer.
 170/- id id , siglo XV-XVI, de 15'5 cm. Plumas de avestrz. Azul. Costa.
 171/- id id , siglo XV-XVI, de 15'5 cm. Griff y esquinas plumas. En azul. Oros.
 172/- id id , siglo XVI, de 13 cm. Dibujos verde y manganeso. Homer.
 173/- id id , siglo XVI, de 13 cm. id ; id id . Homer
 174 - Marcelina de Teruel, siglo XVIII, de 16 cm. Labrada con fino dibujo. Azul. Forteza.
 175 - Jarro de Teruel, siglo XVII, de 29 cm. alto. Una cruz y hojas. Azul. Costa.
 176/- Jarrón id , siglo XVII-XVIII, de 32'5 cm. alto. Dibujo renacimiento. Azul. Valencia.
 177/- Jarro de Teruel, siglo XVII, de 21 cm. alto. Un pájaro. En azul. Miguel Bestard.
 178/- Tinaja cuatro asas, de Teruel, siglo XVI, de 16 cm. alto. Dibujos góticos en azul. Valencia.
 179/- Jarrón de Teruel, siglo XVII, de 19 cm. alto. Dibujo hojas. Azul. Sureda y Massenet
 180/- Tinaja cuatro asas, de Teruel, siglo XVII, de 39 cm. alto. ~~XIX~~
 181/- Dibujo pájaro y mujer. Garvajal.
 182/- Jarra de Teruel, siglo XVII, de 39 cm. alto. Verde y manganeso. Homer.
 183/- Jarra de Teruel, siglo XVI, de 38 cm. alto. Verde y manganeso. Homer.
 184/- Agumaniil de Teruel, siglo XVII, de 46 cm. alto. Dos escudos y paisaje en azul. Una Virgen labrada, dos caras. Azul verde y manganeso. Costa.
 185/- Tinaja dos asas, de Teruel, siglo XVII, de 26'5 cm. Un perro y un asno, flores y ramas. Verde y azul. Costa.
 186/- Tinaja de Teruel, siglo XVI-XVII, de 24 cm. Dibujo gótico. En azul. Homer.
 187/- Mortero de Teruel, siglo XVI-XVII, de 24 cm. Verde y manganeso. Costa.
 188/- Tinaja de Teruel, siglo XVI-XVII, de 25 cm. Escamas en azul. Homer.
 189/- Vaso de Teruel, siglo XVI-XVII, de 16 cm. Verde y manganeso. Costa.
 190/- Jarrón de Teruel, siglo XV-XVI, de 29 cm. Verde, azul y manganeso. Homer.
 191/- Pote farmacia de Teruel, siglo XVI, de 25 cm. Azul y manganeso. Homer.
 192/- id id id , siglo XVII, de 2f cm. Dibujo azul, reflejo metálico. Costa
 193/- id id id , siglo XVI-XVII, de 31 cm. Margaritas azules. Quetzles.
 194/- Id id id , Siglo XVI-XVII, de 26 cm. Margaritas. En azul. Quetzles.
 195/- id id id , siglo XVII-XVIII, de 25 cm. Paisaje con pájaros. Azul. Costa.
 196/- id id id , siglo XVII, de 2f cm. Hojas. En azul. Costa.
 197/- id id id , siglo XVII, de 2f cm. Hojas con espina. En azul. Valencia.
 198/- id id id , siglo XVI-XVII, de 25'5 cm. Hojas de acacia. En azul. Costa.
 199/- id id id , siglo XVII, de 29 cm. Hojas en azul y flores amarillas. Valencia.
 200/- id id id , siglo XVII, de 27'5 cm. Conejo, figura e inscripción. Costa.
 201/- id id id , siglo XVII, de 2f cm. Hojas azul. Costa.
 202/- id id id , siglo XVII, de 26 cm. ~~WVVA~~ En azul. Costa.
 203/- id id id , siglo XVII, de 27 cm. Hojas. En azul. Costa.
 204/- id id id , siglo XVI-XVII, de 27'5 cm. Angel, ciervo e inscripción. En azul. Costa.
 205/- id id id , siglo XVII, de 30 cm. Hojas. En azul. Costa.
 206/- id id id , siglo XVI, de 27 cm. Paisaje, dos niños e inscripción con corona. Costa.
 207/- id id id , siglo XVII, de 2f'5 cm. Inscriptión, flores y pájaro. En azul. Forteza.
 208/- id id id , siglo XVI, de 20 cm. Espinas. En azul. Margarita Methou.
 209/- id id id , siglo XVII, de 27 cm. Hojas acacia y otras hojas y figura. En azul. Costa.
 210/- id id id , siglo XVII, de 27 cm. id id id id id . En azul. Costa.
 211/- id id id , siglo XVIII, de 25 cm. Paisaje con pájaros. En azul. Forteza.

- 6.3 211/- Quesera de Teruel, siglo XVIII, maxímmum En azul, verde y manganeso. En el interior escudo de las Cinco Villas.
- 6.1.4 212/- Salero de Teruel, siglo XVIII. En azul. Forteza.
- 213/- id id, siglo XVIII. En azul. Forteza.
- 7.37 214/- Guenquecito de Teruel, siglo XVIII. Azul. Forteza.
- 215 - Pila agua bendita, de Teruel, siglo XVII. En azul y verde. Valencia.
- 9.11 216/- id id id, siglo XVII. Crucifixión. Verde y azul. Forteza.
- 217/- id id id, siglo XVII, Una Dolorosa. En azul. Forteza.
- 218/- Relojero de Teruel, siglo XVIII. Relojero. En azul. Juncet.
- 6.1.2 219 - Jarrito de Teruel, siglo XVII, Verde y manganeso. Valencia.
- 220 - Salero de Teruel, siglo XVIII. En azul. Forteza.
- 16.17 221 - Jarrito de Teruel, siglo XVIII, Arboles. En azul. Forteza.
- 6.2.2 222/- id id, siglo XVIII, Pájaros y arboles. En azul. Juncet.
- 9.3 223/- id id, siglo XVIII, Hojas. En azul. Juncet.
- 224 - Salero de Teruel, siglo XVII, Verde y azul. Forteza.
- 9.7 225 - id id, siglo XVIII, En azul. Forteza.
- 226 - Mortero de Teruel, siglo XVIII. Verde y manganeso. Forteza.
- 6.4 227 - Aceitera de Teruel, siglo XVII. Verde y manganeso. Forteza.
- 6.2.6 228/- Tinaja cuatro asas, de Teruel, siglo XVII. Verde y azul. Forteza.
- 6.2.3 229/- Jarrón de Teruel, siglo XVII. Verde y manganeso. Forteza.
- 6.7.6 230/- Jarro de Teruel, siglo XVI-XVII. Hojas góticas. En azul. Costa.
- 6.8.2 231 - Salero de Teruel, siglo XVII. Policromado. Forteza.
- 232 - Jarrón de Teruel, siglo XVIII, Decoración azul. Forteza.
- 6.9 233 - id id, siglo XVII. Decorado azul, verde y manganeso.
- 6.2.2 234/- Jarro de Teruel, siglo XVII. Verde y manganeso. Homer.
- 235/- id id, siglo XVII-XVIII. Hojas escacín azules y dibujos geométricos policromados. Costa.
- 9.9 236 - Jarrita de Teruel. siglo XVII. Verde y manganeso. Forteza.
- 237 - Jarrón de Teruel, siglo XVIII, Hojas. En azul. Forteza.
- ~~6.2.2~~ 238 - Jerra de Teruel, siglo XVI-XVII. Verde y manganeso. Homer.
- 9.1 239/- Jarrito de Teruel, siglo XVIII. Forteza.
- 14.6 240 - Sopera Alcora, siglo XVIII. Decorado ramos policromo y remate frutas. Costa.
- 241 - Tintero Alcora, siglo XVIII. Decoración fémitos. Forteza.
- 242 - Azulejo San Antonio, siglo XVIII. Alcora. Costa.

CATALEG D'OBJECTES DEPOSITATS AL MUSEU DE LIUC

PER D. IGNACI FUMIO.

- 1.- Vas prehistòric amb quatre anses.
- 2.- Vas prehistòric provist d'anses i munyons alternants.
- 3.- Vas prehistòric amb tres munyons seguits de tres impreseions digitals.
- 4.- Vas prehistòric gairebé esfèric, amb coll golat
- 5.- Vaset prehistòric amb un munyó.
- 6.- Vaset de casquet esfèric.

-
- 7.- Dos vasets amb mànec
 - 8.- Vaset acampanat
 - 9.- Vas bitronco-cònic, amb ansa a mig còs
 - 10.- Tres vasos tronco-cònics amb vora llisa.
 - 11.- Once vasos de tipus menorquí, alguns amb cartela. Reconstruïts.
 - 12.- Sis llumetes romanes
 - 13.- Tres llumetes ervioenques
 - 14.- Set unguentaris de terrissa
 - 15.- Sis unguentaris de vidre. Alguns molt consumit.
 - 16.- Collar de vidre
 - 17.- Lékitos aribalístic
 - 18.- Tres plats plans amb ratlles vermelles gairebé borrades
 - 19.- Una tassa romana
 - 20.- Vaset de terra sigil.lata, reconstruit
 - 21.- Platet de ceràmica grisa.
 - 22.- Gerricó de terrissa grisa, amb dues anses.
 - 23.- Gerricó castagnés.
 - 24.- Pes de taler.
 - 25.- Especie de copa de vernís negre.
 - 26.- Vas de vidre, romput
 - 27.- Anfora púnica
 - 28.- Grafolet de parets fines.
 - 29.- Dues extremitats d'unguentari
 - 30.- Fragment de baix relleu romà.
 - 31.- Quatre bracelets de bronze.
 - 32.- Un cercol fragmentat, de bronze.
 - 33.- Cinc anells de bronze.
 - 34.- Anel en espiral
 - 35.- Dos petits bracelets de bronze.
 - 36.- Braçalet de làmina de bronze.
 - 37.- Una clau de bronze, procedent d'Ampurias.
 - 38.- Pinces de bronze
 - 39.- Dos claus cantalluts
 - 40.- Una desstral bipenne.
 - 41.- Dues campanetes de collar
 - 42.- Desstral púnica
 - 43.- Agulla de cabota rodona, de bronze.
 - 44.- Agulla d'òs
 - 45.- Dues bales de plom.
 - 46.- Dos batalls de disc.
- Dues peces de plom amb decoració de cercles.

- 48.- Cafa de bronze.
- 49.- Fusaiola de fang.
- 50.- Cara d'una figureta de terrissa.
- 51.- Peu d'un objecte de vidre
- 52.- Tres sivelles de bronze, tal volta vissigòtiques.
- 53.- Fragment d'una cara de terrissa.
- 54.- Astragal de vidre.

Cristòfol Viny
